

EMBERSÉGÜNK MEG- ŐRZÉSE (XI/65.)

Csihák György (Zürich):

Gondolatok az írásoktatás beszüntetéséről

*Ha egy róka prédikálni kezd,
nézz gyorsan a tyúkjaid után.*

Baszk mondás

Megbízható hírek szerint, az USA valamennyi államában beszüntették a kézzel való írás oktatását. Követte Finnország és napjainkban követi Hollandia.

Az 1868-as „kiegyezés” idején, az ország legkisebb vármegyéje, Ugocsa kijelentette: „Ugocsa non koronát!” – „Ugocsa nem koronáz!” A második világháború hajnalán, volt egy vidéki újság Magyarországon, ahol megjelent egy cikk, ami így kezdődött: „Szerkesztőségünk figyelmezteti Angliát...”

Ennek az írásomnak sem tulajdonítok nagyobb szerepet, mint a fenti híreknek, de kötelességemnek érzem minden jó szándékú ember figyelmét felhívni arra, hogy akinek van hangja, keze, lába – becsülete! – az tiltakozzon azon ügyes terv ellen, hogy nálunk is be kellene szüntetni az írás oktatását. Úgy értesültem, hogy erőteljesen készítgetik, latolgatják, tárgyalják a dolgot a Hazában is... „Erare humanum est.” „Tévedni emberi dolog.”

A Krisztus utáni első évezred végén Európában egyetlen népnek volt saját betűírása – a magyarnak.

Mivel jómagam közgazdász és történész vagyok, ezért csak a „homo újságolvasó” szintjén kívánok alább értekezni néhány közismert dologról – ami viszont számomra szükségesnek és elégségesnek tűnik azon határozott szándék kifejtésére, miszerint az írás oktatásának ilyenén való megszüntetése az embert oda alacsonyítja, ahová az oktan állatokat szokás. Noha, megítélésem szerint, csak szerény ismeretekkel rendelkező emberek gondolják, hogy vannak oktan állatok.

Olvastam már több különféle világnézetet valló nyelvésztől is, hogy a nyelvnek lelke van. Nem ismerem viszont egyetlen nagy világvallás pontos álláspontját arról, hogy az állatoknak van-e lelkük?

A sokféle nyelv kialakulásának többek által vallott oka nemcsak az Isten babiloni átka, hanem az egyes embertípusok gégeje és más hangképző szervének a

különbsége is. Nem is beszélve a nyelv lelkéről. Ismereteim szerint az állatok nem beszélnek, legalábbis nem abban az értelemben, amint mi az emberi beszédet értjük, noha az állatok is sok jelt felismernek, aminek számukra közlése van. Viszont több állatot már megtanítottak emberi szöveg mondására, de csak igen kivételes esetben sikerült megállapítani, hogy az adott lény az adott szöveget olyan tudatosan használta volna, mint az ember.

„... a legtehetségesebb beszélő madarak, amelyek képesek ugyan arra, hogy hangképeiket nagyon is határozott gondolattársításokkal bizonyos eseményekhez kapcsolják, különös módon soha nem tudják megtanulni, hogy az elsajátítottakat akár csak a legegyszerűbb céljaik elérésének szolgálatába állítsák.” (A Nobel-díjas biológus Konrád Lorenz: 'Salamon király gyűrűje' c. könyvéből.)

A gondolat kiformálódása az ember agyában történik. A magasabb rendű fogalom képzéséhez már nyelvhasználat kell, ami – feltehetőleg – emberi tulajdonság. Így kapcsolódik össze a fogalom és a beszéd. Ez így nagyjából együtt megy az emberi lény kifejlődésével – mondjuk: természettudományos alapon.

Amint a fogalom képzés tudománya, majd a beszélt nyelv kialakult, előbb-utóbb megjelent annak a vágya, hogy a gondolat ne szálljon el. Ennek előfeltétele a magasabban fejlett agy. A tűz felfedezése után, a nyershús fogyasztását felváltotta a sült hús fogyasztása, ami nagymértékben hozzájárult – állítólag – az emberi agy erőteljesebb fejlődéséhez. Ez viszont lehetővé tette, hogy az ember jobban tudjon emlékeket a fejében megőrizni. Amikor az ember ennél is többet akart, akkor kitalálta az írást, ami először tán csak kép volt. Így lett előbb fokozatosan a képirás, majd ennek tökéletesített és egyszerűsített változata az írás.

Ismereteim szerint az írás képessége, a ma a Földön élő valamennyi élőlény közül kizárólag az ember tulajdona, mégpedig a már magas fejlődési fokon állt emberé. Nem adottsága az embernek, mint a látás, vagy a hallás képessége, hanem évezredek át tartott értelmi fejlődésének eredménye, magas fokú és fejlett szellemi tevékenységének, mondhatjuk lelkének a gyümölcse.

Íráshoz az ember kitalálta a betűt. Igen sokféle betűt. Ezek a betűk – akkor is, ha külalakjuk szerint esetleg igen hasonlóak is lehetnek, – eltérő hangértékkel bírhatnak, ami viszont szoros kapcsolatban állhat a betűt használó ember, fent említett fiziológiai tulajdonságával is, nyelvével is. Így, aztán a különféle nyelvek beszélői igen sokféle írásformát hoztak létre. Ezek között lehetnek formai, esetleg tartalmi összefüggések is. Ugyanis, amint az élő nyelvek is hatnak egymásra – éppígy hatnak egymásra a különféle nyelvekhez kapcsolódó írásformák is – okozva éppen elég gondot és örömet a különféle szakmák művelőinek. És – nagyjából – ezt most mind el akarják venni tőlünk.

Ily módon el is jutottunk ahhoz az állapothoz, mint a gyógyszerkutatók, amikor bevezetnek egy új gyógyszert: ismerős a gyógyszer bevezetése előtti állapot, talán még a gyógyszer hatása is az adott nemkívánatos jelenségre, de teljesen ismeretlen előttük az az ember, aki majd azt a gyógyszert hosszú időn át be is szedi. Ilyen esetben is teljesen biztos, hogy eltekintve a gyógyszer ismert

és feltételezett hatásaitól és mellékhatásaitól, lesznek olyan hatások, amelyek – a bevezetés pillanatában – teljesen ismeretlenek, esetleg ismeretlenek is maradnak hosszú időn át, amelyekre esetleg csak gyanakodnak, hogy például az adott gyógyszer hatása. Ilyesmi a koleszterin ellenes gyógyszer: mára ismert, hogy van jó koleszterin is, aminek szintjét szintén sikerül leszorítani, miáltal több a rákos megbetegedés. A szakmában jártas ember tud néhány ilyen történetet. Akkor persze majd lesz egy újabb gyógyszer... Esetünkben: mi játszódik majd le az emberben, nevezetesen az agyában, ha egyszer majd nemzedékeken keresztül nem tanul kézzel írni? Tudja Isten – de Őt ki kérdezi? Mert azt már vizsgálták elegen, hogy a kézzel való írás milyen hatással van az emberi ész fejlődésére. Mert van hatása. Mi lesz az emberből akkor, ha ez a hatás elmarad?

„...több dolgok vannak földön és égen, Horatio, mintsem bölcselmetek álmodni képes!”

Nem kell megijedni: marad a géppel való írás. Szakemberek gondosan vizsgálják, hogy a géppel (vagy a gépen) való írás milyen hatással van az emberi szemre, az ujjakra, a gerincére stb. Mert van hatása. Mivel ismerős a gond, kerül megoldás is. Éppen csak igen halkán hangzik el az az erőtlen közbevetés, hogy mi van, ha esetleg nincs gép? Arról már nem is beszélve, hogy esetleg az sincs, ami a gépet hajtja? Itt kívánok néhány olyan dologra kitérni, amire nem találok választ. Természetesen biztosan lesz – mert lehet lesz! – aki állítja, hogy nem értek a kibernetikához. Teljesen igaz, vállalom – de mégis... Miként a gyógyszerkutatók, ismerek én is néhány közismert esetet.

Napjainkban a német parlamentben (Deutsche Bundestag) nagy riadalmat okoz a hír: hónapok óta lopják az adataikat, de nem tudják, hogy ki és mi mindent lop? A megelőző napokban az USA állami alkalmazottainak teljes adattárát feltörték és onnan loptak – ki tudja mi mindent? Azt viszont biztosan tudják, hogy soha nem lesz ismert, hogy ki, mit és mennyit lopott? Ennyi a hír. Az ilyesmi ellen védekezni ezen a világon senki nem tud és még csak nem is látszik a megoldás arra, hogy valami rend legyen. Kellene valami erkölcsi közmegegyezés, de senki el sem tudja képzelni, hogy az hogyan nézne ki? Arról nem is beszélve, hogy egyetlen kiber nagyhatalom sem hajlandó megmutatni a saját kártyáit, s ha lenne is remény valamiféle egyezségre, akkor még mindig marad a tény: egyetlen laptopról világméretű katasztrófák sorozatát lehet elindítani anélkül, hogy bárki bármit tudna tenni ellene.

Fel lehet robbantani üzemeket, elektromos vezetékeket, bombákat, repülőket, városokat, irányító rendszereket. Össze lehet kavarni bármely nagyváros közlekedését, ki lehet kapcsolni bárhol az áramszolgáltatást, el lehet téríteni rakétákat, vonatokat, hajókat, autókat, embereket, űrhajókat (ki tudja, hogy hány űrhajó kering a világűrben?). A világ – területileg, lakói szerinti – legkisebb állama is legyőzhető bármely államot katonailag ezen technika alkalmazásával.

Katonai, vagy politikai hatalom gyakorlására, megosztására, egyensúlyban tartására számos szerződés született az emberiség történelme során. Megegyez-

tek még abban is, hogy az atomerőt végül is nem használták egymás ellen, csak a kölcsönös erőegyensúly biztosításával elérték, hogy minden fél csak az egyensúly fenntartására használta a rendelkezésére álló fenyegető erőt. A kibertechnika használására, vagy korlátozására nincs – és egyelőre nem is lesz semminemű megállapodás – jelesül azért, mert senki nem tudja, hogyan is nézzen ki, s ha lenne is, ki tudná biztosítani világméretű érvényesülését?

Az úgynevezett terrorizmus ellen sem képes védekezni a világ. Már nincs szükség se nagy földi, se égi, vagy űr háborúra. Sikeredik ez így is.

Bartók és Kodály országából eltűnik a tisztességes és széleskörű zenei nevelés. A magyar dal – ami a magyar nóta – hazájában valami örült üvöltözés a közkedvelt „dal”. A vendég helyét elfoglalja az idegen. Az „idegen” szóból két másik szó képezhető: idegenforgalom és idegengyűlölet. A vendég szóból képezhető több tucat szó: vendéglő, vendéglős, vendéglátás, vendégfogadó, vendégszeretet, vendégszoba és így tovább. Lám eltűnik a vendéglő, a kocsmá, a cigányzene, a kisvendéglő, a kávéház, a zongora-dob kettős, a zónapörkölt, a grundfoci. A faluból eltűnik a falu, a mezőgazdaságból a mezei gazdaság, és a színházból – a színház, ami eredetileg „alakoskodás” volt. Miféle világ alakul?

Miféle szörny szülte terv az, hogy Magyarországon – esetleg – meg kell szüntetni az írás oktatását? Vagy van érdek és erő, amely ezt is tényleg akarja és idővel netán ezt is keresztülviszi, mint annyi más ilyes dolgot e jobb sorsra érdemes honban?

Nincs már alkotmány csak alaptörvény. Ismét nincs nemzeti önállóság se, mert Európai Unió van. Nincsen sárgarépa, sárgadinnye, sárgabarack, sárga színű vaj.

„Quo usque tandem abutera Catilina patientia nostra?!”, „Meddig élsz még vissza türelmünkkel Catilina?!”,

2015. június hó.